

Професійна освіта

УДК 355.233:316.72

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.17501977>

Зворотній зв'язок курсантів як інструмент підвищення ефективності викладання іноземної мови у закладах військової освіти

Олена Зеленська

кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри авіаційної англійської мови, Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, Харків, Україна, ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-0879-156X>

Вікторія Величко

старший викладач кафедри авіаційної англійської мови, Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, Харків, Україна, ORCID iD: <https://orcid.org/0009-0002-1948-9769>

Прийнято: 15.10.2025 | Опубліковано: 31.10.2025

***Анотація:** Метою статті є дослідження ефективності зворотного зв'язку курсантів військового закладу вищої освіти, отриманого наприкінці семестру, як важливого інструменту вдосконалення процесу викладання англійської мови. У роботі розкрито потенціал рефлексивного та візуального зворотного зв'язку у формуванні іншомовної комунікативної компетентності майбутніх офіцерів морально-психологічного забезпечення Повітряних Сил Збройних Сил України. Дослідження мало якісний, описово-аналітичний характер і спиралося на анкетування та створення ментальних карт, що відображали індивідуальний досвід, труднощі, стратегії подолання навчальних бар'єрів та особисті досягнення курсантів. У вибірку увійшли 10 респондентів*

віком 19–23 роки з рівнем володіння англійською мовою від A1 до B1 за CEFR. Дані опрацьовувалися методом тематичного контент-аналізу з метою виокремлення основних категорій навчального досвіду.

Результати показали, що систематичний зворотний зв'язок сприяє розвитку мотивації, саморефлексії та підвищенню ефективності навчання. Курсанти відзначили покращення граматичних навичок (зокрема вживання пасивного стану та умовних речень), розширення словникового запасу за рахунок військової термінології, формування впевненості у використанні англійської мови в усному спілкуванні. Серед основних труднощів були виділені швидкий темп мовлення носіїв, складність вимови та нестача часу через інтенсивність програми. Ментальні карти підтвердили свою ефективність як інструмент для візуалізації рефлексії, самооцінювання та зворотного зв'язку, що дозволяє викладачам глибше розуміти індивідуальні потреби слухачів.

Висновки свідчать, що підсумковий зворотний зв'язок є не лише педагогічним діагностичним засобом для викладача, але потужним мотиваційним і рефлексивним механізмом для курсантів. Його системне застосування сприяє підвищенню якості викладання, розвитку автономії у навчанні, критичного мислення та формуванню професійної ідентичності майбутніх офіцерів.

Ключові слова: ефективний зворотний зв'язок, ментальні карти, метакогнітивні навички, підхід, зорієнтований на здобувача.

Cadets' feedback as a tool for enhancing the effectiveness of foreign language teaching in military educational institutions

Olena Zelenska

Ph.D (Pedagogical Sciences), Associate Professor, Professor Assistant, Department of Aviation English, Ivan Kozhedub Kharkiv National Air Force University, Ukraine, ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-0879-156X>

Viktoriiia Velychko

Senior lecturer, Department of Aviation English, Ivan Kozhedub Kharkiv National Air Force University, Ukraine, ORCID iD: <https://orcid.org/0009-0002-1948-9769>

***Abstract:** The purpose of the article is to investigate the effectiveness of cadets' feedback in a military higher education institution, collected at the end of the semester, as an important tool for improving the process of teaching English. The study reveals the potential of reflective and visual feedback in developing foreign language communicative competence among future officers of moral and psychological support of the Air Force of the Armed Forces of Ukraine. The research followed a qualitative, descriptive-analytical design and was based on questionnaires and the creation of mind maps that reflected cadets' individual experiences, learning challenges, coping strategies, and personal achievements. The sample consisted of 10 respondents aged 19–23, whose English proficiency levels ranged from A1 to B1 according to the CEFR. The data were analyzed using thematic content analysis to identify the main categories of learning experience.*

The results showed that systematic feedback fosters motivation, self-reflection, and learning effectiveness. Cadets reported improvement in grammar skills (particularly the use of the passive voice and conditional sentences), expansion of vocabulary through military terminology, and increased confidence in using English

for oral communication. The main challenges identified included the fast pace of native speakers' speech, pronunciation difficulties, and time constraints due to the course's intensive format. Mind maps proved effective as tools for visualizing reflection, self-assessment, and feedback, enabling instructors to better understand learners' individual needs.

The conclusions indicate that end-of-semester feedback functions not only as a pedagogical diagnostic tool for instructors but also as a powerful motivational and reflective mechanism for cadets. Its systematic implementation contributes to improving teaching quality, fostering learner autonomy, developing critical thinking, and shaping the professional identity of future officers.

Keywords: *effective feedback, mind maps, metacognitive skills, learner-centered approach.*

Постановка проблеми. У сучасній методиці викладання іноземних мов значно зростає роль зворотнього зв'язку від студентів: від допоміжного елемента він перетворився на важливий компонент ефективного та рефлексивного навчального процесу. В умовах орієнтації освіти на студента викладачам доводиться узгоджувати свої методи викладання з потребами та очікуваннями здобувачів освіти. Особливо це добре відстежується у навчанні англійської мови, де ключову роль відіграє комунікація, зрозумілість і гнучкість викладання.

Зворотній зв'язок студентів наприкінці семестру або навчального року є важливим джерелом інформації для викладача, який дає змогу оцінити ефективність своїх методів та вдосконалити навчальний процес у майбутньому з урахуванням усіх недоліків та побажань, а для студентів усвідомити власні досягнення, труднощі та перспективи подальшого розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасних дослідженнях зворотній зв'язок є ключовим чинником ефективного навчання. В процесі викладання іноземної мови він не лише інформує про рівень досягнень, а й

спрямовує студентів на самокорекцію та глибоке розуміння матеріалу. Як вважає дослідник Bibi S. [1], зворотній зв'язок викладача є потужним інструментом, що стимулює мотивацію студентів до покращення своїх мовних навичок та активної участі в навчальному процесі. Дослідження Karakaya Özyer [2] показують, що студенти віддають перевагу своєчасному, конкретному й особистісно значущому зворотньому зв'язку, який можна отримати через відкриті питання та рефлексивні форми наприкінці семестру.

Використання зворотнього зв'язку від студентів ґрунтується на конструктивістських ідеях, відповідно до яких навчання розглядається як активне конструювання знань через власний досвід і рефлексію. Зворотній зв'язок у цьому контексті виступає формою співпраці між тим, хто навчається та тим, хто викладає. Концепції рефлексивної практики та саморегульованого навчання у роботах Suraworachet, Zhou & Cukurova [3] підкреслюють важливість самооцінювання та свідомого планування власного навчального процесу.

Окремої уваги заслуговує використання новітніх технологій у навчальному процесі. Як зазначають Jensen L. X., Bearman M., та Boud D. вони значно розширюють можливості збору й аналізу зворотного зв'язку [4]. Водночас, за твердженням Khan, D. R. M. I., Shahbaz, M., Farid, R. Z., і Hamid, N., застосування штучного інтелекту дає змогу створити адаптивні системи навчання, які надають миттєвий та індивідуальний зворотній зв'язок [5].

Відкриті рефлексивні відповіді студентів дозволяють виявити труднощі, неузгодженість між навчальними цілями та очікуваннями, а також визначити напрями вдосконалення викладання. Таким чином, викладачі можуть використовувати зворотній зв'язок для рефлексії власних методів викладання та адаптації занять під потреби студентів [6]. Як зазначають автори Ahmed M, Thomas M, Fargoq R., конструктивний, коригувальний і оціночний зворотній зв'язок викладача істотно впливають на навчальні досягнення студентів [7]. У сфері навчання іноземних мов важливими є емоційні аспекти такі як, відчуття

підтримки, безпеки, визнання зусиль, тому дослідження Bibi [1] показують, що завдяки конструктивному зворотному зв'язку студенти можуть ідентифікувати свої слабкі сторони, що сприяє їхньому розвитку саморефлексії та самовдосконалення.

У світлі вище зазначеного, слід згадати ментальні карт, які сприяють розвитку метакогнітивних умінь, та дозволяють структурувати інформацію, узагальнювати вивчене та осмислювати власні досягнення. Як стверджують Suraworachet, Zhou та Cukurov [3], метод використання ментальних карт є ефективним для візуалізації зв'язків між поняттями та формування рефлексивного мислення.

Вітчизняні науковці приділяють значну увагу проблемі зворотного зв'язку та рефлексії як засобів підвищення ефективності навчального процесу.

Романишин І. [8] у своєму дослідженні розглядає застосування зворотного зв'язку та рефлексії у викладанні методики навчання англійської мови. Він детально описує процес і результати впровадження педагогічної технології під час практичних занять для студентів, майбутніх учителів англійської мови, наголошуючи на значенні рефлексивних підходів для покращення засвоєння навчального матеріалу.

У подальшому дослідженні Матюха Г. [9] демонструє, як зворотний зв'язок може функціонувати як інструмент рефлексивної практики у викладанні англійської мови. Вона виділяє основні форми та функції зворотного зв'язку, акцентуючи увагу на його ролі у підвищенні ефективності освітнього процесу.

Водночас Колеснік Н. [10] підкреслює, що організація зворотного зв'язку в навчальному процесі виступає ресурсом, який дозволяє викладачеві більш ефективно планувати та реалізовувати педагогічну діяльність. Таке використання зворотного зв'язку сприяє формуванню системного підходу до навчання та оцінювання знань студентів.

Шуневич О. [11] у своїй статті аналізує розвивальний формат зворотного зв'язку як складову формувального оцінювання. Вона відзначає, що активне використання цього підходу покращує взаємодію між учасниками освітнього процесу та сприяє підвищенню результативності навчання.

Дослідження Фідкевич О. та Богданець-Білоskalенко Н. [12] демонструє практичне застосування зворотного зв'язку та рефлексії у формувальному оцінюванні учнів початкової школи. Автори наголошують, що систематичне використання цих підходів сприяє підвищенню якості навчальної діяльності та розвитку компетентностей учнів.

Таким чином, узагальнення результатів цих досліджень свідчить про те, що інтеграція зворотного зв'язку та рефлексії у навчальний процес є важливим і ефективним інструментом підвищення результативності освітньої діяльності.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Аналіз останніх публікацій та досліджень з питання зворотнього зв'язку наприкінці семестру з боку студентів виявляє в ньому деякі прогалини. Зокрема, дуже багато досліджень щодо важливості зворотного зв'язку представлено саме в контексті шкільної та вищої освіти, але не приділяється значна увага вивченню цього питання у військовому освітньому середовищі, яке має свої особливості. Це зумовлює окреслення напрямків для подальших досліджень і створює актуальність досліджуваної теми: в умовах малих академічних груп, особливо у військових навчальних закладах, якісний, усвідомлений і рефлексивний зворотній зв'язок є особливо цінним у контексті засобів покращення викладання іноземної мови.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою цього дослідження є вивчення ефективності зворотнього зв'язку курсантів вищого військового навчального закладу, отриманого наприкінці семестру, як засобу вдосконалення викладання англійської мови. Завданням даного дослідження є аналіз очікувань, навчальних результатів, проблем під час навчання та рефлексії

курсантів шляхом анкетування та створення власних ментальних карт, що відображають їхні навчальні переживання.

Виклад основного матеріалу. Це дослідження застосувало якісний дизайн для вивчення ефективності курсантського зворотного зв'язку у вдосконаленні викладання англійської мови. Підхід мав дослідницький характер і зосереджувався на особистому досвіді, рефлексіях та сприйнятті курсантів, а не на кількісних навчальних результатах. Використання відкритих запитань і створення ментальних карт дало змогу глибше зрозуміти процес навчання курсантів та труднощі, з якими вони стикалися протягом семестру.

У дослідженні взяла участь група із 10 курсантів віком від 19 до 23 років, які навчалися на курсі англійської мови. Вони майбутні фахівці з морально-психологічного забезпечення військовослужбовців Повітряних Сил. Рівень їхньої володіння англійською мовою коливався від A1 до B1 згідно із Загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти (CEFR). Усі учасники вивчали англійську мову як іноземну в межах своєї професійної військової підготовки. Відповідно до шестисеместрової програми навчання англійської мови, курсанти проходили курс «Загальна військова англійська» із загальним обсягом 90 годин, з яких 60 годин становили аудиторні заняття, а 30 годин – самостійна робота. Спільна академічна та професійна спрямованість групи сприяла релевантності та глибині їхнього зворотного зв'язку, особливо щодо комунікативних потреб та психологічних вимог, пов'язаних із майбутньою професією.

Основним інструментом збору даних було анкетування, яке містило чотири відкриті запитання:

- 1. What were your expectations at the beginning of the semester?*
- 2. What have you learned during the semester?*
- 3. What problems or challenges did you encounter while learning?*
- 4. What are your personal reflections on your progress?*

Свої думки курсанти представляли у формі ментальної карти. Цей візуальний інструмент дозволив їм групувати ідеї навколо центральних понять і демонструвати взаємозв'язки між ними [3]. Створення ментальних карт виступало як методом саморефлексії, так і візуальним засобом надання зворотного зв'язку викладачеві.

Збір зворотного зв'язку відбувався в останні дні семестру. Курсанти отримали підсумкове домашнє завдання – створити ментальні карти та представити їх у класі. Було надано інструкції щодо побудови карти навколо центральної концепції («My English Learning Journey») та розгалуження ідей, пов'язаних з очікуваннями, досягненнями, труднощами та рефлексіями. Усі відповіді були зібрані та проаналізовані на предмет повторюваних тем.

Дані було проаналізовано за допомогою тематичного контент-аналізу. Відповіді курсантів англійською мовою занотовувалися з метою виявлення спільних категорій і тем у відповідях. Повторювані патерни, пов'язані з мотивацією курсантів, навчальними результатами, сильними сторонами викладання та напрямками для вдосконалення, були задокументовані. Також бралися до уваги візуальні елементи ментальних карт, особливо ті, що відображали емоційні реакції або концептуальні зв'язки.

Результати були отримані внаслідок тематичного аналізу ментальних карт. Візуальний формат дозволив курсантам висловлювати взаємозв'язки між їхніми навчальними цілями, досвідом і труднощами. Із ментальних карт виокремилися такі ключові категорії: очікування, навчальні досягнення, труднощі, особиста рефлексія та мотивація.

Категорія «Очікування» зазвичай розміщувалася у верхній або центральній частині карти, що вказувало на її базову роль. Основні очікування включали: покращення граматики – більшість курсантів прагнули впевненіше використовувати складні граматичні структури; засвоєння спеціалізованої лексики – курсанти виявили значний інтерес до військової термінології;

удосконалення навичок говоріння та письма – кілька карт акцентували бажання покращити усну й письмову комунікацію в професійному контексті; інтеграція тем психології – деякі курсанти очікували більшого залучення матеріалів, пов'язаних із їхньою спеціальністю – психологічною підтримкою у військових умовах; помірний темп навчання – окремі учасники сподівалися на повільніший темп, що відображало початкову невпевненість щодо інтенсивності курсу.

Щодо «*Навчальних досягнень*», цей розділ був найзмістовнішим у ментальних картах курсантів і часто містив детальні списки. Респонденти повідомили про значний прогрес як у лексичній, так і в граматичній сферах, а саме: засвоєння граматики (пасивний стан, умовні речення, часові конструкції *When/While*, повторення часів (*Past Simple, Present Perfect*); військової термінології (типи літаків і ракетних систем, військові операції); функціонального використання мови (опис операцій, побудова пасивних речень (наприклад: “*The missile is launched by the pilot*”). Деякі курсанти зазначали неочікувані навчальні моменти, як ознайомлення з основами технічної будови літаків або вивчення слів і фактів, невідомих навіть рідною мовою.

Категорія «*Труднощі*» зазвичай відображалися на периферійних гілках ментальних карт, проте містили важливу аналітичну інформацію: у вимові та аудіюванні курсантам було складно розуміти аутентичну вимову та довгі тексти; пасивний стан виявився особливо складним для кількох учасників; у межах мовленнєвої діяльності деякі курсанти повідомляли про труднощі у вільному говорінні без опори на письмові тексти; також один учасник відзначив проблеми зі здоров'ям, що заважало бути залученим до процесу вивчення мови на 100%, інші зазначали, що короткий інтенсивний формат курсу був занадто швидким для глибокого занурення; кілька курсантів вказали на міжособистісні відносини в навчальному колективі.

Гілка «*Особиста рефлексія та мотивація*» зазвичай розміщувалася внизу або збоку, що надавало їй підсумкового характеру. Вона відображала глибокі

особисті висновки: багато курсантів усвідомили, що вони здатні на більше, ніж очікували, і були приємно здивовані своїми результатами; кілька учасників підкреслили зростання мотивації та бажання продовжувати вивчення англійської, усвідомлюючи її значення для майбутньої кар'єри; курсанти визнали необхідність практики та систематичності, пообіцявши приділяти більше уваги навчанню й менше боятися помилок; серед пропозицій щодо вдосконалення – більша кількість візуальних матеріалів, інтерактивних ігор і подовження тривалості курсу для зменшення когнітивного навантаження.

Результати дослідження підкреслюють цінність зворотного зв'язку від курсантів. Рефлексивний і візуальний зворотний зв'язок, зокрема через ментальні карти, довів свою практичність та ефективність у оцінюванні й удосконаленні процесу навчання англійської мови у спеціалізованих контекстах, таких як військова освіта.

Узгодженість очікувань і результатів. Ментальні карти показали, що багато курсантів мали чіткі початкові цілі, пов'язані з граматиною та військовою лексикою. Їхні навчальні результати добре узгоджувалися з цими цілями, що підтверджує ефективність цілеспрямованого навчання. Це корилує з висновками Gan [13], який зазначає, що коли здобувачі освіти мають можливість сформулювати свої очікування та осмислити результати, вони частіше демонструють відчутний прогрес і зберігають мотивацію.

Роль рефлексивного зворотного зв'язку. Рефлексія виявилася ключовою темою, адже більшість курсантів відзначили зростання впевненості та мотивації. Ці результати узгоджуються з думкою Wisniewski та Hattie [14], які наголошують на важливості зворотного зв'язку, що допомагає студентам рухатися від поточного рівня до бажаного. Візуальний характер ментальних карт, імовірно, підсилив цей ефект, сприяючи цілісному та особистісному осмисленню навчального досвіду [3].

Ментальні карти як інструмент зворотного зв'язку. Ментальні карти не лише слугували творчим засобом самовираження курсантів, але й дозволили викладачам швидко виявляти спільні проблеми та сильні сторони навчання. Як зазначає Борисова Н. [15], ментальні карти є надзвичайно дієвими під час занять з англійської мови, оскільки допомагають структурувати та аналізувати інформацію. Крім того, використання візуальних інструментів робить процес рефлексивного зворотного зв'язку більш доступним і менш тривожним. Вони також сприяють розвитку метакогнітивної обізнаності, що є критично важливим для студентів у професійних контекстах.

Труднощі та напрями вдосконалення викладання. Повторювані труднощі, такі як: складність розуміння автентичного мовлення, проблеми з вимовою та граматикою, вказують на необхідність педагогічного «підтримуючого каркасу» (scaffolding). Також бажання курсантів про використання більше візуальних матеріалів, ігор та розширення часових рамок курсу свідчить про потребу в більш збалансованому й інтерактивному підході.

Зворотний зв'язок у контексті військової англійської. З огляду на те, що учасники дослідження готуються стати фахівцями з психологічної підтримки у Повітряних Силах, релевантність змісту й методів навчання є особливо важливою. Дослідження показало, що навіть короткострокове навчання може мати значний вплив, якщо воно безпосередньо пов'язане з професійною ідентичністю курсантів і їхніми майбутніми обов'язками.

Висновки. У цьому дослідженні було вивчено ефективність зворотного зв'язку від курсантів вищого військового навчального закладу наприкінці семестру у процесі вдосконалення викладання англійської мови. Зворотний зв'язок було зібрано за допомогою ментальних карт і рефлексії від спеціалізованої групи слухачів – майбутніх фахівців з морально-психологічного забезпечення у Повітряних Силах. Результати показали, що такий зворотний зв'язок не лише надав цінну інформацію щодо очікувань курсантів, їхніх

навчальних результатів і труднощів, але й сприяв розвитку метакогнітивної обізнаності та внутрішньої мотивації.

Рефлексії курсантів продемонстрували значну відповідність між їхніми початковими цілями та досягнутими результатами. Попри наявність труднощів, курсанти проявили наполегливість, підвищення впевненості у власних силах і бажання продовжувати вивчення англійської мови.

Використання методу ментального картування виявилось ефективним інструментом для збору структурованого, рефлексивного та візуально привабливого зворотного зв'язку. Такий підхід сприяв розвитку здатності курсантів більш чітко формулювати власні досягнення та навчальні потреби, підходити до виконання завдання творчо, а також дав викладачам змогу відповідно адаптувати методи навчання.

Запровадження таких орієнтованих на курсанта механізмів зворотного зв'язку наприкінці семестру не лише підвищує якість викладання, а й сприяє розвитку автономії здобувачів освіти та їхньої довготривалої мотивації – чинників, що мають вирішальне значення у професійній військовій освіті. Подальші цикли навчання можуть бути вдосконалені завдяки інтеграції більшої кількості візуальних матеріалів, інтерактивних завдань та часу для рефлексії, що є особливо цінним для курсантів.

Список використаних джерел

1. Bibi S., Khurshid S., Parveen S., Parveen Z., Dildar U. The role of teacher's feedback on students' English language learning outcomes at College of Nursing Bhakkar: descriptive cross-sectional study. *Pakistan Journal of Health Sciences*. 2024. Vol. 5, No. 3. P. 111–114. DOI: <https://doi.org/10.54393/pjhs.v5i03.1347>
2. Özyer K. K. Navigating feedback in higher education: insights from university students in Turkiye. *Education Reform Journal*. 2024. Vol. 9, No. 2. P. 19 – 40. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14554571>

3. Suraworachet W., Zhou Q., Cukurova M. Impact of combining human and analytics feedback on students' engagement with, and performance in, reflective writing tasks. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*. 2023. Vol. 20, No. 1. DOI: <https://doi.org/10.1186/s41239-022-00368-0>
4. Jensen L. X., Bearman M., Boud D. Understanding feedback in online learning – A critical review and metaphor analysis. *Computers & Education*. 2021. Vol. 173. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2021.104271>
5. Khan R. M. I., Shahbaz M., Farid R. Z., Hamid N. The role and impact of AI-driven feedback models and applications in EFL vocabulary learning and retention: A systematic review. *Register Journal*. 2025. Vol. 18, No. 1. P. 102–130. URL: <https://ejournal.uinsalatiga.ac.id/index.php/register/article/view/3178>
6. Ruffa P. Abde et all. Teacher's feedback on students' motivation and academic engagement. *Cognizance Journal of Multidisciplinary Studies*. 2023. Vol. 4. P. 1 – 8. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/search/article?articleId=3971888>
7. Ahmed M., Thomas M., Farooq R. The impact of teacher feedback on students' academic performance: A mediating role of self-efficacy. *Journal of Development and Social Sciences (JDSS)*. 2021. Vol. 2, No. III. P. 464–480. DOI: [https://doi.org/10.47205/jdss.2021\(2-III\)39](https://doi.org/10.47205/jdss.2021(2-III)39)
8. Романишин І. Teacher educator's perceptions of the ELT methodology course content sufficiency: action research. *Освітні обрії*. 2020. № 1 (50). С. 102–110. URL: <https://lib-old.pnu.edu.ua/bitstream/123456789/8459/1/4085-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-8677-1-10-20200729.pdf>
9. Матюха Г., Гостіщева Н., Харченко Т. Реалізація рефлексивного навчання англійської мови. *Науковий вісник МДПУ. Серія: Педагогіка*. 2021. Т. 1, № 26. С. 22 - 27. DOI: <https://doi.org/10.33842/22195203/2021/26/22/27>
10. Ковальчук І. М., Колеснік Н. В., Нікульченко В.В. Організація зворотного зв'язку в процесі навчання з охорони праці у післядипломній педагогічній освіті.

Інноваційна педагогіка. 2022. № 47. С. 179-184. DOI:

<https://doi.org/10.32843/2663-6085/2022/47.34>

11. Шуневич О. Розвивальний формат зворотного зв'язку в процесі освітньої взаємодії. *Нові технології навчання*. 2021. № 95. С. 220–227. DOI:

<https://doi.org/10.52256/2710-3560.95.2021.25>

12. Богданець-Білоskalенко Н., Фідкевич О. Форми зворотного зв'язку у процесі формувального оцінювання учнів початкової школи. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2021. № 30. С. 115–125. DOI: [https://doi.org/10.32626/2309-9763.2021-](https://doi.org/10.32626/2309-9763.2021-30-115-125)

[30-115-125](https://doi.org/10.32626/2309-9763.2021-30-115-125)

13. Gan Z., An Z., Liu F. Teacher feedback practices, student feedback motivation, and feedback behavior: how are they associated with learning outcomes?. *Frontiers in Psychology*. 2021. Vol. 12. DOI: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.697045>

14. Wisniewski B., Zierer K., Hattie J. The power of feedback revisited: A meta-analysis of educational feedback research. *Frontiers in Psychology*. 2020. Vol. 10. DOI: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.03087>

15. Borysova N. Mind maps as an effective tool in “Practical English language course”. *Scientia et Societas*. 2023. Vol. 2, № 2. P. 96–109. DOI: <https://doi.org/10.69587/ss/2.2023.96>